

Matthias van den Elsen

ANALYSE VAN DE WERKEN VAN MATHIAS VAN DEN ELSSEN

P. Jos Destombes

In het jaar 1903 werd door Paus Pius X het "Motu Proprio" uitgegeven, waarin werd vermeld aan welke normen de kerkmuziek moest voldoen. Het kwam vooral op drie punten aan:

1. Het gebruik van het Gregoriaans
2. Polyfonia Sacra / Palesterina Stijl enz.
3. Musica Sacra Moderna

Het Gregoriaans en de Polyfonische muziek beleefden indertijd een dieptepunt en allerwege werd geprobeerd een meer tijdeigen en tegelijk meer bruikbare muziek te creëren. Dat vereiste een relatief gemakkelijke uitvoerbaarheid, rekening houden met de beperktheid der stemmen voor eenvoudige koren en lopende 'zoetvloeiende' melodieën. Wie nu de missen uit deze periode doorneemt krijgt de indruk van een grijze onpersoonlijke monotonie. Het contrapunt is minimaal, vrijwel iedere imitatorische opzet ebt onmiddellijk weg in de cadens I-IV-V-I (tonica - sub dominant en dominant), welke op een enkele voorzichtige uitwijking na, deze muziek toch strak in toom houdt. De melodieën ressorteren uit het (beperkt) harmonisch voorstellingsvermogen en blijven slaafs aan het metrum verbonden.

Uit de hierboven aangehaalde tijd dateren de Christmas Cantate, de Requiem Mis, en de Mass in honor of St. Willibrord, allen werken van Matthias van den Elsen. Matthias hoort daarmee tot het rijtje componisten, die de

grondleggers genoemd kunnen worden van een andere kerkmuziek. Met Van den Elsen kunnen genoemd worden zijn collegae-geestelijken, Mgr. Lans, pater Haagh, W.P.H. Jansen, W.H. van Besouwen, L.A. Dobbeltsteen en Mrg. J.A.S. van Schaick. Al deze componisten schreven hun werken in het voetspoor van de zogeheten "Regenburgse School", waartoe ook behoorden de organisten-dirigenten Jos Beltjes, M.A. van 't Kruys, G.L. en J. Boots, E. Franssen, Th. Maas, H.F. Andriessen Sr., J.P. en A. Ponten, P.J.J. Vranken, J.G. van Balen, G. Schellekens e.a.

Het Motu Proprio van Pius X bevatte geen technische considerata. De kerk erkende en begunstigde de vooruitgang der kunsten, d.w.z. alle goeds en schoons wat de menselijke geest in de loop der eeuwen wist te vinden, trachtte zij in dienst te stellen van haar liturgie. Naast de grondregels van heiligheid, vorm en schoonheid, en een algemene regel van verstaanbaarheid, duidde het Motu Proprio het Gregoriaans aan als het hoogste model der gewijde muziek, terwijl ze de klassieke polyfonie naar voren schoof als die kerkmuziek, welke dat model het meest nabij kwam. Men heeft in ons land met de kerkelijke muziekvoorschriften op dit gebied altijd ernst gemaakt en wanneer men onze nieuwere kerkmuziek (in de Latijnse taal althans) in haar geheel overziet, dan stuit men nergens op composities, die afwijken van, of indruisen tegen de in het Motu Proprio uiteengezette beginselen.